VAATENURK

Viive Rosenberg,
põllumajandusteadlane

Minu köögivili

Viimasel ajal räägitakse ikka sagedamini, et inimene peaks näpud mulda panema, rohkem looduses viibima. Kõige parem, kui oleks majake ja maalapp, kus endale aedvilja kasvatada. Need inimesed pidid tervemad ja rahulikumad olema. Arvan, et see on tõsi.

Olen palju kokku puutunud selliste inimestega, kes on rääkinud kartulist. Omal ajal tuldi kevadel linna kõige tähtsamatest majadest ja paluti meilt mõnikümmend seemnemugulat erinevatest sortidest. Rääkijad väitsid, et nad lihtsalt vajavad kartulitaimi oma suvemaja väikesel aialapil. Kui lähevad nädalalõpul kivisest keskkonnast ja närvilisest õhkkonnast oma kartulilapile, silitavad ning imetlevad taimi, kaob närvipinge ja taastub jõud.

Kartul on huvitav ja mõneti ka müstiline taim. Legendi kohaselt said rahumeelsed inimesed endale kartuli siis, kui katkes kannatus ja haarati relvad, et viljasaagi röövijaile kätte maksta. Looja soovis, et rahumeelsed inimesed jääksid rahumeelseks, aga perede edaspidiseks toitmiseks kinkis kartuli, kelle viljad kibedad ja mürgised, aga söödav osa mulla all peidus.

Kartul ei ole kaugeltki ainus ilus, huvitav ja kasulik taim, mida oma aialapil kasvatada. Köögiviljad on samuti kaunid, huvitavad ja kasulikud. Neid on palju erinevaid ja osaga nendest oleme alles viimastel aastatel saanud tutvuda.

Meie pere põllumaa asub kodust kaugel, seal ei ole elektrit ega paista ühtegi suitsu. Püüame iga vaba hetke seal veeta. Eriti kisub sinna kevadel ja sügisel. Ümberringi metsad, lõokesed, kiivitajad, tedred, metskitsed, sookured. Mõnikord käib põdraema oma järeltulijatega üle välja ja rebasepojad on sama julged kui vabalt kasvanud koerakutsikad. Metssead muutuvad tüütukski, kui liiga usinasti kartulipõlde revideerivad.

Minu hobiks on saanud köögiviljade kasvatamine. Igal aastal olen kasvatanud vähemalt 20 erinevat köögiviljaliiki ja nende erinevaid sorte.

Näiteks ei pea ju porgand olema ainult oranž, võib olla helekollane või purpurne. Kui rikkalik on kapsaperekond! On peakapsad mitmesuguse kuju ja värvusega, nuikapsad, rooskapsad, lillkapsad, spargelkapsad, dekoratiivkapsad. Tõeliseks lemmikuks on saanud sellerid – vars- ja juursellerid. Naljaga pooleks räägin ikka, et meie pere sööb aasta jooksul võrdses koguses kartulit, porgandit, sellerit ja õunu. Kes nüüd täpselt mõõdab või kaalub, mida me rohkem sööme, aga kapsaste osakaal ei ole sugugi väiksem.

Päriskodu ümber on meil samuti maa, kus suuremal osal kasvatame silmailuks lilli, aga üht-teist peab ka toidulaua jaoks käepärast olema. Leesputke, murulaugu, karulaugu, naistenõgese ja piparmündi põõsad sobivad suurepäraselt püsililleepenrasse või kasvuhoone nurka. Salati, selleri, tilli ja mõne kapsa saab ilusasti suvelillede peenrasse sobitada.

Põllul võib porgandi, kapsa ja teiste köögiviljade vao lõppu istutada dekoratiivkapsad, mis heades kasvutingimustes pakuvad silmailu kogu suve ja sügiskuudel kaunistavad igavaks muutuvat ümbrust kollaste õisikutega.

Igal aastal katsetan mõne uue köögiviljaga, nii on meie toidulauale jõudnud lehtpeet e mangold. Olin sellest varem kuulnud, kuid nüüd kasvatan ja kasutan seda meelsasti toiduks. Lehtpeet sobib külvata avamaale, tõusmed ilmuvad 2–3 nädala pärast. Kui muld on viljakas ja sobiv, siis võib saaki korjata kuni külmade tulekuni. Süüa sobivad lehed ja lehevarred. Neid võib hautada ja süüa nagu spinatit, lisada supile või teha hautise koos hakklihaga.

Kergelt kupatatult säilib sügavkülmas. Mõnede sortide lehed on rohelised, laia varrega, meenutades sööda- või suhkrupeedi lehti. On ka käharate värviliste lehtedega väga dekoratiivseid sorte.

Kõrvitsalised on samuti huvitavad, maitsvad ja kasulikud köögiviljad. Kabatšokki, mida meil on hakatud rullkõrvitsaks nimetama, tuntakse enam kui taldrikkõrvitsat ehk patissoni. Neid saab toiduks kasutada mitmel viisil. Noored viljad sobivad suurepäraselt toorelt võileivale või tipikastmega köögiviljavaagnale. Vanemaid vilju saab küpsetada või hautada ja ülekasvanud viljad sobivad koogi valmistamiseks.

Köögiviljapeenrad nõuavad küll hoolt ja vaeva, aga annavad meile kuhjaga tagasi. Suureks rõõmuks on see, et lapsed ja lapselapsedki saavad süüa käsitsi rohitud porgandit ja kaalikaid. Meie peres kehtib teadmine, et oma kartul ja köögivili on kõige parem.

Messid ja laadad Eestis

11. – 13.06. Puutööpäevad Karuskosel

19. – 20.06. Vastseliina maarahva laat

24. – 27.06. Rahvusvahelised hansapäevad, Pärnu

8. – 13.06. Lõunakeskuse jaanilaat, Tartu

22.06 Jaanilaat Kernus

3.07. GLÄM'i Laat Club Tallinn,Tartu

17.07. Mihkli laat (Koonga vald, Pärnumaa)

Messid välismaal

16.06 - 21.06.11 Construmat – ehitus, ehitusmaterjalid, ehitusteenused, elektrisüsteemid, Barcelona, Hispaania

09. – 12.06. Lightning Exhibition+Electrical Building Technology – hoonete automaatika, kliimaseadmed, küttesüsteemid, valgustus, Guangzhou, Hiina

09. – 12.06.10 ABF Franchising Expo – mööbel, sisekujundus, sisustamine, sisustuselemendid, São Paulo, Brasiilia

Piirdeaed ja värav – millest alustada?

Kinnistu või ehituskrundi piiride kujundajaks on enamal juhul aed ja selle juurde kuuluv värav. Aial ja väraval kaks erinevat funktsiooni – välispiiret kujundav ja liikumist tõkestav. Aed ja ka värav peavad olema ajapüsivad. Nende ehitamisel võib kasutada kõiki pakutavaid põhilisi ehitusmaterjale: puit, metall, betoon, looduskivi, plastmass.

Vastavalt aia omaniku poolt valitud materjalile tuleb leida ka aiarajamise lahendus.

Ühed ajakestvamad on betoonalusega rajatud aiad. See tähendab puidust/metallist aiapostid on kinnitatud maapinnast natuke kõrgemal ulatuva betoonist postvundamendi külge. Siis on need kaitstud maapinna mõjude eest, mis soodustavad puidul kiiret mädanemist ning metallil roostetamist.

Aiaposti võib ka otse maa sisse kinnitada, sõltumata sellest missugusest materjalist on aiapost (betoon, metall, puit). Sellisel juhul tuleb puitpostid immutada. Puitpostidel soovitavalt naturaalse puutõrvaga või mõne sünteetilise selleks tarbeks ettenähtud ainega.

Metallpostid aga tuleb katta roostetamist tõkestava värviga. Puitosade immutamiseks on tarvitatud ka kasutatud mootoriõli. Kuid spetsialistide hinnangul on see väga halb aine. Kasutatud õli moodustab puitpostis max 1 cm paksuse väga niiskuskindla kihi. Väljast poolt tekkivate niiskusmõjude suhtes on see kasulik. Kuid puidu omaniiskuse väljahingamise seisukohalt on see kahjulik. Puidus endas on omaniiskus ja ka posti maapealsest osast imendub sinna niiskust, mis jääb puidu sisse ega pääse välja. Sissejäänud niiskus tekitab puidus kiirelt mädanemise. Puitposti immutamata jäänud sisu mädaneb kuid immutatud osa mitte. See ei taga aia kandevõimet.

Otse maapinnasesse paigaldamise puhul on korralikult roostetõrjega kaetud metallist post ajapüsivam.

Aia jäigastamise ja kasutatavate materjalide kandevõime seisukohalt on normaalne aiapostide vahe 2 – 3 m.

Tänapäeval müüakse kahte sorti immutatud puitmaterjali. Esimene on n.ö. pindmise immutusega, immutussügavusega 5–7 mm. (Ostes tunneb selle ära roheka värvuse tõttu). Immutusaine võimaldab puidul hingata. See tagab puitosade tunduvalt pikemaajalise säilivuse. Puiduimmutusainet on ka jaekaubanduses müügil.

Teine on vaakumimmutatud puit – muidugi hinnalt tunduvalt kallim.

Aialattide ning aia kattelaudade paigaldamisel tuleks jälgida, et igas puitpinna kokkupuute kohas peaks õhk juurde pääsema – puit peaks tuulduma. Aialaudade paigaldamisel lati külge tuleks kindlasti leida min. õhuvahe jätmise võimalus. Vanasti kasutati selleks ca 4–5 mm paksust tsingitud traadist rõngast.

Aia värava planeerimisel tuleb kindlasti arvestada värava raami materjali enda kandevõimet. Mida pikem on värava tiib seda rohkem tahab ta ära vajuda (see tähendab värava tiiva kinnitamata ots vajub alla). Kui kasutada puitraamistikku, siis ei tohiks värava tiiva kõrguse ja pikkuse suhe olla väiksem kui 1/3. Mida kõrgem on värav seda püsivam ta omavajumise suhtes on. Vastasel juhul toimub värava tiiva mittekinnitatud otsa allapoole vajumine. Metallraamistikuga värava korral tuleb arvestada materjali enda ristlõiget ja selle kandevõimet.

Peeter Arikas
ehitusinsener

Raamaturiiul

Aasta aias

Märkmikkalender
Koostaja Signe Siim

Märkmik-kalender on üles ehitatud nädalate kaupa, ära on toodud Päikese ja Kuu tõusud ja loojangud, liikuvad pühad, riiklikud pühad, aastaaegade algus, tähtsamad rahvakalendri pühad ja Kuu liikumine sodiaagimärkides. See võimaldab soovijal kasutada istutusaegadeks ja muudeks töödeks Kuu faase ja eriti soodsaid aegu. Raamatusse on jäetud ka vaba ruumi, mis võimaldab aiapidajal iga päeva kohta märkmeid teha.

Lisaks kalendrile on raamatus artiklid paljudel huvitavatel teemadel. Kolm mahukamat neist on oma ala parimatelt asjatundjatelt.

240 lk

Kirjastus Varrak

KoduMaja
Komandandi 1, 93 812 Kuressaare
Väljaandja: OÜ Saaremaa Raadio
Toimetaja Svea Aavik
e-post: svea@meiemaa.ee
Reklaamitoimetus,
e-post: kodumaja@meiemaa.ee fax: 666 1890
Priit Rauniste priit@meiemaa.ee tel: 666 1899
Trükk: Printall. Levi: AS Eesti Post Indeks 00894.

Kodumaja ilmub 6 korda aastas: veebruaris, aprillis, juunis, augustis, oktoobris, detsembris.
Aastatellimus maksab 55 krooni. Tellimusi saab vormistada aastaringselt, alatest järgmisest lehenumbrist, postkontorites üle Eesti.